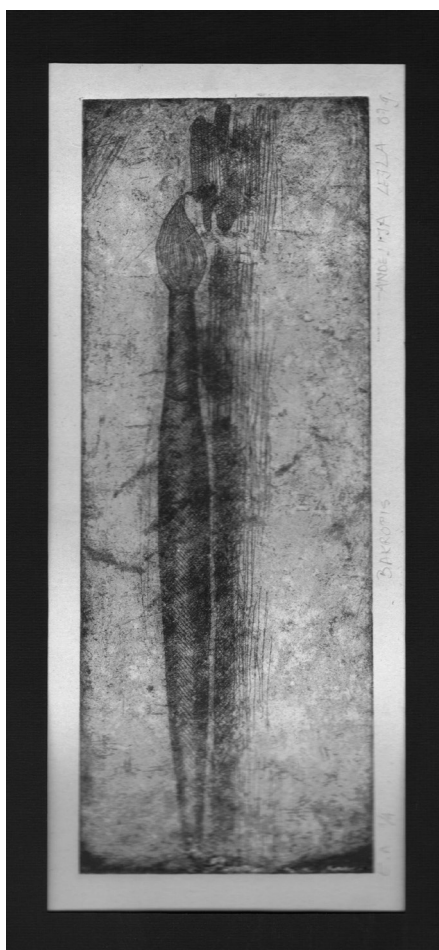

УВОДНА РЕЧ УРЕДНИКА

Лејла Анделија, Кист
(ТРЕЋА НАГРАДА 8. БЕОКУЛИСА – ЛИКОВНИ РАД)
Средња школа примјењених умјетности Сарајево
Ментор: проф. Борис Чистопољски

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

ПРЕЧИЦА ДО БОРАВКА НА ДОБРО ОСВЕТЉЕНОМ МЕСТУ

„Лаки писац“ Момо Капор, како су га називале колеге сликари, причао је анегдоту како никад није открио који је пут прави – „горњи“ или „дољни“. То су путеви којима се пристизало у његову дедовину, скретањем са магистралног пута Београд– Дубровник, сада фреквентнијег Фоча–Херцег Нови, код Билеће. Ако би одговорио „дољним“, Херцеговци би се мешкољили говорећи: „Да си бог до оним изнад чатрње, бољи је...“ Кад би, пак, казао „горњим“, узвратили би: „Да си бог до оним дољним, он је зеру бољи.“

И тако, проведе, можда најтиражни српски писац и сликар, цео живот, вешт за детаље, а да не откри који је од два ружна, излокана макадамска друма, бољи. У селу Мириловићима, ево, још не решише ту дилему. Ко говори истину? И шта је, у ствари, у овом случају, истина?

Ако се боље загледате у зеницу ове анегдоте, открићете у њој песму, кратку причу, есеј о човеку и његовој судбини . Шта ће она у вама произвести, какав одраз одсликати, и напokon, шта ће бити истина, зависи од вашег дара, знања, искуства, одгоја, прочитаног, виђеног... Од ваше унутрашње призме кроз коју преламате свет. Зато у избору радова пристиглих на конкурс, као својеврсној тржишној утакмици, борби на интелектуаном пољу за културни легитимитет, и у нашем Београдском огледању има и нечег личног, мање или више видљивог. Како је реч увек о субјективном, а тиме и релативном суду, десило се и то, једном давно, да се Николи Тесли не додели стипендија за студије. Потом, да у Београду прихвате једносмерну уместо наизменичне струје. Данас у Београду Музеј Николе Тесле пажљиво чува његове изуме и урну са посмртним остацима овог генија.

Није лепо да жири греши. Али, жири, ето, каткад и драстично погреши, јер у том часу седе људи с таквим „личним призмама“ које ће касније, кроз историју, изазивати смех и подсмех! Не би смели да не препознају очигледне вредности и да бирају само солидно остварење, које не ремети поредак вредности; да служе жељи просечног читаоца, већ да подржавају највишаа естетска мерила.

ОГЛЕДАЛО

Да буду отворени за глас различитости – да оно што награде: песму, кратку причу и есеј, има упечатљиву и оргиналну визију, тек потом доброг јунака, функционални језик, логичну, ненадану причу. Мада, награда обезбеђује само кратке боравке на „добро осветљеним местима“. Уистину, она је некада и пречица која води у хол славних или гарантује тржишни успех. Такве исходе има Букерова, најпознатија књижевна награда на енглеском језику, Гонкурова, најпрестижнија француска награда и Нинова, најутледнија српска награда.

„Најбоље успева оно што и иначе успева“, као роман Бели тигар младог индијског писца Аравинда Адига, који је 2008. године добио Букерову награду. До номинације, продато је мање од 1000, да би након номинације за награду бројка нарасла на 2.800 примерака. Пошто је књига награђена бројка је порасла на више од милиона продатих књига само на енглеском језику.

Тако се зачиње противречност између уметничке вредности дела и његове цене. Многа дела изванредне вредности у тренутку када се појаве, својим ауторима доносе минималну новчану надокнаду. Очигледно је да се уметност не може свести на робу.

Издавачи финансирају не само готова дела него и идеје – уколико оцене да ће по њима написани романи имати добру прођу на тржишту. Политика је 15. новембра 1964. објавила да је амерички књижевник Ирвин Валас добио од издавача 315 хиљада долара само за идеју која антиципира догађаје у САД, уколико би председник државе постао црнац. Како сте савременици Барака Обаме, знате шта се све догађало на америчкој и светској политичкој сцени.

Славу постиже жири који први препозна јунака будућих дана у мору наоко сличних. Односно, онај сачињен од људи који су свесни да су конкурси јавно добро, баш као и путна мрежа, судство, образовање, здравство, као градња светионика на опасним хридима крај пловних путева... Као што је све повезано, тако је и за ове радове на нашим конкурсима важно да су добро умрежени у контекст, да нису острва за себе која ни са ким и ни са чим немају везе. (Сликовито речено, ни у домаћој „жутој и сивој штампи“ вести нису нетачне, само су извучене из контекста – а управо је у контексту суштина оног садржаја битног за читаоца! Мала варка потом производи велику заблуду).

У складу с насловом конкурса, рећи ћемо: није све у гледању, важно је и – огледање! А како ниједан жири није богомдан да проникне у свако „певање и мишљење“, због ограничености простора у „папирнатом“ Огледалу, на огледање ћемо понудити још шири избор радова, у његовој електронској верзији... Водили смо се критеријумом да радови не смеју бити досадни, јер досада је смртна болест, како литерарног тако и есејистичког рада, а тако је и баналност

ОГЛЕДАЛО

неопростива бољка. Искуснији писци знају: „поверење се стиче на поене, а губи нокаутом“, па је зато и наш несумњиво највећи познавалац замки писане речи, Иво Андрић, истицао да праве ауторске муке нису с писањем, него са редиговањем – „дотеривањем“ написаног до форме тако сведене и углачане, да суштина може да блесне пуним сјајем. Сажимање тражи од аутора да се непосредно изрази, економично, згуснуто, богато смислом, чињеницема.

Већ помињани Никола Тесла је у интервјуима наглашавао да човек не мора увек да пише и мисли дубокоумно, али да треба да буде јасан и занимљив! Знало се и у то доба да људи јаког стваралачког духа говоре са становишта будућности. Њихови искази су препуни топлих речи о идеалима љубави, слободе, наде, вере, лепоте, истине, доброте... И наши млади аутори огледали су с мање или више вештине, али са једнако племенитом намером, исписивали своја дела у духу ових идеала. Стизали су до циља – овим или оним путем – као и „лаки писац“ с почетка уводника, кад је посећивао дедовину у крашком херцеговачком селу, ни сами не знајући који је од путева најбољи... Постоји једно строго Андрићево упутство младима, без обзира на то којим се од ових путева крећу:

„Будите неповерљиви и стварни, строги према себи при извођењу сваке појединости, скромни при њиховој оцени, али код постављања циљеве будите храбри и великодушни, мислите смело и гледајте далеко.“

У тој смелости и гледању иза хоризонта, чар је и снага вашег стварања, које ће вам, сасвим сигурно, донети нова задовољства и изазове – као велику награду за тешко прегалаштво!

За читаоце Огледала, наш жири је одабрао. Како се то каже у реклами која препоручује: ми смо пробали за вас. Изврсно је! Прочитајте!

Радивоје Благојевић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
